

INTERVJU

*Nina
Obuljen*

MINISTRICA KULTURE

Ako ne uspijem pomoći umjetnicima, što sam onda ja? Obični činovnik!

RAZGOVARALA ŽELJKA GODEČ | SNIMKE NEJA MARKIČEVIĆ / HANZA MEDIA

POTICAJNO OKRUŽENJE

Ne treba razmišljati o tome što je jednostav-
nije administraciji, nego
kako stvoriti poticajno
okruženje za umjetnike i
kulturne djelatnike

MISLIM DA JE DOBRO DA U DRUŠTVU KOJE JE BIL OBILJEŽENO SINTAGMOM ZORANA MILANOVIĆA "MI ILI ONI", POGOTOVO U PROSTORU KULTURE, ŠALJEMO PORUKU PRIHVATANJA I POŠTOVANJA RAZNOLIKOSTI

Osim slijepog radikalizma teško je dokučiti zašto su tvrdokorni HDZ-ovci izbor Nine Obuljen Koržinek na mjesto ministrice kulture dočekali baražnom vatrom. Ta doktorica znanosti, diplomirana violinistica i profesorica francuskog jezika i književnosti rođena je u Dubrovniku u odrasla u obitelji u kojoj je otac Nikola postao prvi HDZ-ov dubrovački gradonačelnik i saborski zastupnik, od koga je baštinila demokršćanski pogled na život. U tri HDZ-ova mandata radila je kao pomoćnica ministra kulture i državna tajnica te bliska suradnica Bože Biškupića, a kratko i Jasena Mesica. Nakon Ministarstva kulture Nina Obuljen otišla je raditi u Ministarstvo vanjskih poslova, gdje ju je nova vlast tretirala kao HDZ-ov kadar iako formalno nema stranačku iskaznicu. "U političkim promjenama su me na vrlo ružan način smijenili, bez obzira na to što sam bila na Diplomatskoj akademiji i vodila Odjel za UNESCO. Tada sam odlučila dati otkaz jer nisam željela da netko drugi o meni odlučuje", tako je objasnila zašto je u prosincu 2011. otišla iz Ministarstva kulture, a na poziv premijera Plenkovića vratila se voditi Ministarstvo iz Instituta za razvoj i međunarodne odnose. Njezin najveći "krimen" u očima kritičara, to da je ideološki neostrašćena i tehnokratski orijentirana, izvire i iz odgovora na politička pitanja koja bi, čini se, najradije izbjegla.

■ Tko vas je prvi obavijestio o tome da ste kandidatkinja za ministricu kulture?
- Radila sam u tri HDZ-ove vlade i blisko sam, u različitim ulogama, surađivala i s premijerom Andrejom Plenkovićem, pogotovo tijekom pregovora o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji. Dobro se poznamo i iznimno poštujemo. I u tom je smislu došla i njegova ponuda.

■ Premijer Plenković stao je na vašu stranu kad su vas počeli napadati. Jeste li se dvoumili zbog hajke koju je dio branitelja konstruirao protiv vas - najprije su vas prozivali zbog HAVC-a za nešto u čemu niste sudjelovali, a potom se taj argument koristio kao dokaz repova zbog kojih niste dobar izbor.
- Prvi sam se put u životu našla u situaciji da su se mnoge bavile određene skupine, a da sama nisam imala priliku dati ikakvu izjavu. Insinuirali su se moji politički i vjernošni stavovi, a ispod radara je prošla moja stručna biografija. Mislim da je premijer u mom slučaju, kao i u slučaju drugih ministara, stao iza mene i pozvao me u svoj

tim jer vjeruje da mogu pridonijeti provedbi programa s kojim je dobio izbore.

Svatko odgovoran mora se pitati može li obavljati tu dužnost, ima li dovoljno iskustva i stručnih kompetencija. Dvoumila sam se, naravno, ali mislim da je ovo prilika koju, kao osoba koja se 25 godina bavi kulturom, nisam smjela propustiti. Jer doista vjerujem da predsjednik Plenković može donijeti novi smjer u hrvatskoj politici i drago mi je da u tome mogu sudjelovati kao dio njegova tima.

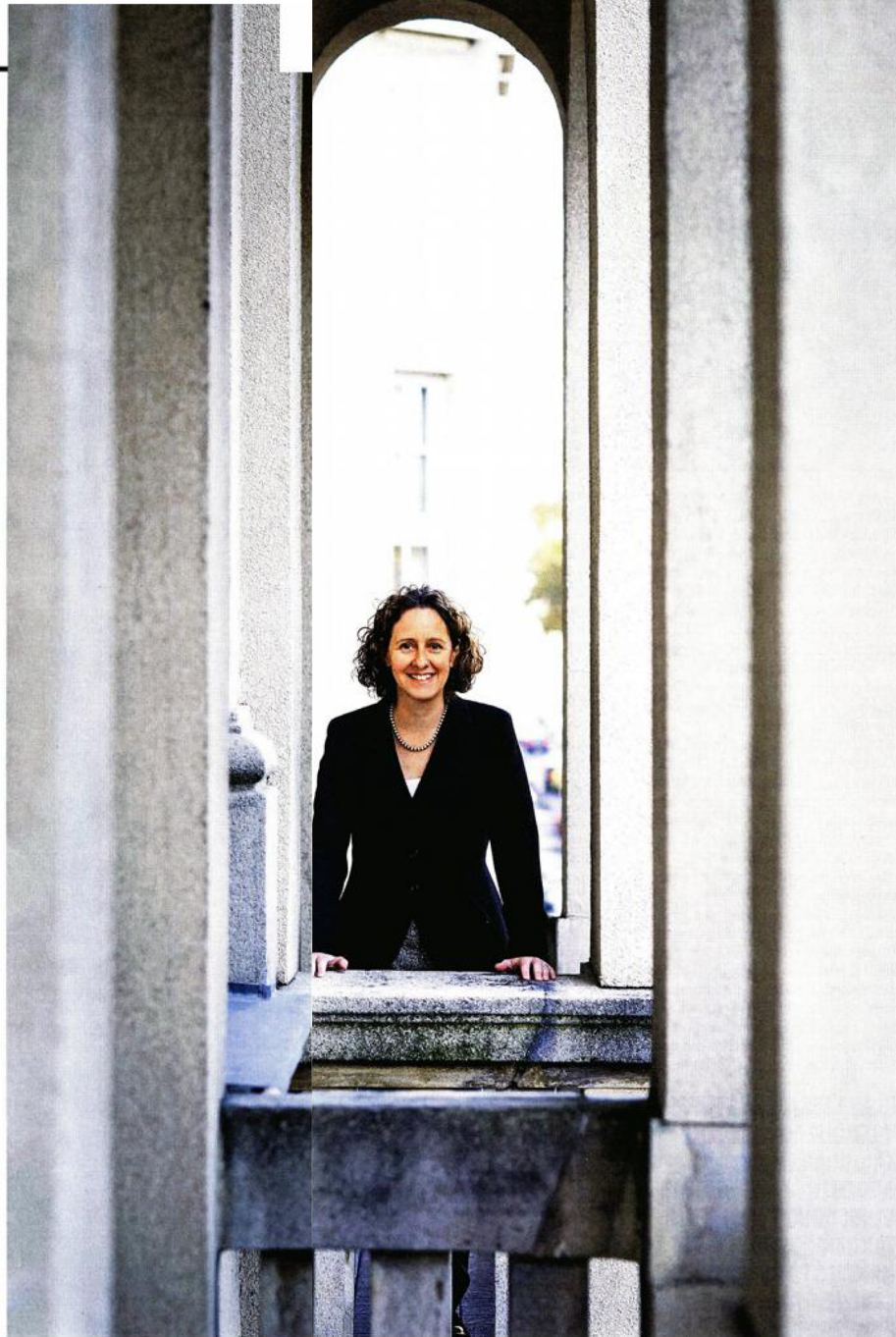
■ Kritičari su vaš izbor osporavali tvrdeći, između ostalog, da nemate izborni legitimitet. Sami ste u intervjuu Nacionalu rekli kako smatrate da bi ministri trebali biti osobe koje su bile na izborima. Zašto ste se predomislili?

- Ne, nisam rekla "osobe koje su bile na izborima". Rekla sam da bi ministri trebali biti političari, a ljudi oko njih stručne osobe. Međutim, u svakoj su Vladi postojale nestranačke osobe. Mislim da je dobro da u društvu koje je posljednjih godina bilo obilježeno sintagmom Zorana Milanovića "mi ili oni", pogotovo u prostoru kulture, šaljemo poruku prihvatanja i poštovanja raznolikosti. Sve ono što je gospodin Plenković govorio u svojoj kampanji - to su vrijednosti koje s njime dijelim.

■ Blisko i dugo ste surađivali s bivšim ministrom kulture Božom Biškupićem; nije li vas već on "vrbovao" da postane članica HDZ-a?

- Nije. S Božom Biškupićem sam imala izrazito otvoren odnos, on je bio potpuno posvećen poslu, a pritom nikad nije izgubio dodir s ljudima. Od njega sam naučila kako treba biti svjestan prolaznosti funkcija, znao je reći: morat ću hodati ulicom i kad više ne budem ministar. Biškupić je bio vrlo zahtjevan kao šef, očekivao je maksimalan angažman svojih suradnika i ja sam se u to uklopila. Malo me je duže nagovarao da mu se pridružim u njegovu drugom mandatu,

POUZDANO ZNAM DA JE ZA MANDATA MINISTRICE ZLATAR NEKIM PORTALIMA KOJI SE BAVE PODRUČJEM KULTURE ODBIJENA POTPORA ZATO ŠTO SE NISU BAVILI POLITIKOM - MENI JE TO NEPRIHVATLJIVO

ali nikad nije tražio da se učlanim u HDZ. Htio me je u svoj tim zbog moje posvećenosti poslu i dobrog odnosa koji sam izgradila s velikim brojem ljudi u području kulture i umjetnosti.

■ Iz čega se može zaključiti da se neće te ni sada učlaniti u HDZ, da ćete ostati nestranačka osoba?

- Sada sam ušla u Vladu kao nestranačka osoba. Ne znam što će biti.

■ Kulturnjaci su izrazili podršku vašem imenovanju, pohvalili vas kao osobu koja teži inkluzivnosti, a isključuje ideologiju, ali su vam istodobno poručili kako očekuju reviziju spornih odluka vašeg prethodnika.

- Taj mi je izbor terminologije malo neobičan. Svaka Vlada dolazi sa svojim programom i utvrđuje svoje prioritete. Puno bi revizija trebalo napraviti za brojne odluke koje su donesene u posljednjih pet godina.

KUKURIKU-KOALICIJA U NEDEMOKRATSKOJ JE PROCEDURI, BEZ IKAKVE JAVNE RASPRAVE, PROMIJENILA 2012. ZAKON O HRT-u I OMOGUĆILA SABORSKOJ VEĆINI DA SAMOSTALNO IMENUJE GLAVNOG RAVNATELJA

Ali tako se ne upravlja sustavom - moramo odrediti gdje su najveći problemi i koja područja treba unapređivati. Tako ću raditi. Ali ću ostati inkluzivna osoba. Uvijek sam sa svakim razgovarala. Posebno sam ponosna na to što su u razdoblju dok sam bila državna tajnica zadužena za medijsko zakonodavstvo konsenzusom donošeni zakoni u Saboru. Iskreno vjerujem da su razgovori i kompromisi jedini put da bi se stvari dugoročno mijenjale i zato ću surađivati sa svima, a možda čak i više s kritičarima nego sa svojim istomišljenicima. To je moj pristup: dok sam tu, moji stavovi i proteže nisu bitni, to je politika kratkog daha koja sustav čini nestabilnim i ne donosi dobro hrvatskoj kulturi.

■ Tko je onda prvi na redu za razgovor?

- U ovom trenutku nitko me još posebno ne kritizira. Različite branše artikuliraju svoja očekivanja. Mislim da ću prvo razgovarati s predstavnicima nakladnika, izdavača, pisaca jer nakladništvo i knjiga traži urgentne mjere već do kraja godine. Treba žurno napraviti revizije u Zakonu o muzejima, knjižničari su prije dosta vremena utvrdili svoje prijedloge, baš kao i arhivisti, angažirati maksimalno članove kulturnih vijeća i krenuti područje po područje...

■ Kako se u to uklapa porezna reforma ministra Zdravka Marića prema ko-

INSINUACIJE
Našla sam se u situaciji da su se mnoge bavile određene skupine, a da sama nisam imala priliku dati ikakvu izjavu. Insinuirali su se moji politički stavovi, a ispod radara je prošla moja stručna biografija

joj bi od 2018. godine porez na knjigu digao na 12 posto u branši koja je ionako na rubu opstanka?

- Ministar Marić najavio je okvir porezne reforme, a o detaljima ćemo razgovarati u sljedećim tjednima. Kao Vlada svjesni smo teške situacije u kojoj se nalazi knjiga i nakladništvo i s posebnom pažnjom razmotrit ćemo sve mjere – kako one koje će se ticati reforme poreznih zakona, tako i sve ostale mjere uključujući potpore i otkupe kako bismo kompenzirali eventualne negativne efekte.

■ **Vaš prethodnik Zlatko Hasanbegović u javnosti je izgorio vodeći rat s neprofitnim medijima, koje je proglasio uhlebima i državnim neprijateljima, premda se radilo o simboličnom iznosu sredstava koja se uopće nisu financirala iz proračuna, nego iz lutrijskih sredstava.**

- Bila sam izrazito kritična prema sustavu potpore neprofitnim medijima kad je uveden. Stvoren je umjetni rat između profitnih medija koji su "po definiciji" postali zli i neprofitnih, idealnih, jedinih koji brane javni interes. U pluralnom društvu trebaju postojati svi: javni mediji, komercijalni i mediji zajednice kao treći medijski sektor. Kritična sam prema ideji da samim time što je netko registriran kao nevladina udruga automatski štiti ideju ovog dobra, a oni koji su registrirani kao trgovačka društva samo razmišljaju o profitu. Usporidite to s klasičnim nakladništvom, više od 90 posto naših izdavača registrirani su kao dioničarska društva, a zapravo rade gotovo isključivo za javni interes. Mislim da je cijela ta rasprava otišla u pogrešnom smjeru...

■ **Ali onda ju je dodatno radikalizirao bivši ministar.**

- Nije uloga Ministarstva da na takav način artikulira probleme i bavi se njima parcijalno. Na medijskoj strategiji radilo se četiri godine, a jedino što se dogodilo jesu dvije, tri parcijalne mjere, i to nedoreče-

ne i neusklađene sa Zakonom o državnim potporama. Zatražila sam detaljni izvještaj o tijeku rada na Medijskoj strategiji te posebno o projektu potpore neprofitnim medijima. Sve ćemo detaljno proučiti i odlučiti što i kako dalje. Nas sljedeće godine čeka priprema za veliku reviziju medijskog zakonodavstva, mijenja se direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama. Događaju se tektonski pomaci na tržištu, mijenja se percepcija i koncept medija i tehnologija. U okviru cjelovite reforme rješavat ćemo sva pojedinačna pitanja.

Moram naglasiti da me u primopredaji dočeka prijedlog projekta koji se izrađuje za financiranje medija zajednice iz Europskog socijalnog fonda. To je nešto na čemu se radi i kada taj projekt bude odobren, sigurno će rezultat biti višestruko veća sredstva nego što su bila do sada.

■ **Kakav je vaš stav prema ulozi neprofitnih medija?**

- Nisam za korištenje tog termina "neprofitni mediji", nego za "medije zajednice". Na medijskom tržištu svaki dionik ima svoju važnost, javni servisi pružaju onaj tip usluge koji je možda obuhvatom skuplji i bave se pitanjima koja bi teško došla na dnevni red nekog komercijalnog medija. Mediji zajednice prepoznati su kao dosta fragilni, često su neprofitni, ali ne moraju

NIKADA NISAM NASTUPALA S POZICIJE "OVO JE MOJ STAV, IZVOLITE GA PROVESTI". ZANIMAJU ME UVIJEK DRUGA MIŠLJENJA, I TAKO DONOSIM ODLUKE - NAKON ŠTO ČUJEM RAZNE STAVOVE, TAKVA SAM

nužno biti registrirani ako nevladine udruge, vezuju se uz neke specifične teme, probleme lokalne zajednice.

■ **Zašto smatrate da je Povjerenstvo za neprofitne medije u mandatu Andree Zlatar radilo loše?**

- Nisam imala detaljan uvid u njihov rad, ali pouzdano znam da je nekim portalima koji se bave područjem kulture odbijena potpora zato što se nisu bavili politikom – meni je to neprihvatljivo. Poražavajuće je da sustav u okviru Ministarstva kulture ne prepoznaje vrijednost takvih portala. A dio portala s područja kulture koji su po prirodi neprofitni uopće nisu mogli aplicirati na natječaj jer su osnovani kao dioničarska društva. Gdje je tu kriterij? Kako itko može objasniti da je na jednom katu Ministarstva najnormalnije da u klasičnom izdavaštvu financirane programe po tome kakva je njihova vrijednost, a na drugom katu kao prvi kriterij postavljate pravnu osobnost i političke teme. Zalažem se za konzistentnu politiku koja neće parcijalno rješavati teme ovisno o ministrovu ili ministričinu preferencijama.

■ **Jeste li pitali premijera Plenkovića zašto je izabrao vas kad je toliko članova HDZ-a i izvan njega lobiliralo da Hasanbegović ostane?**

- Vjerujem da mene prihvaća velik dio ljudi koji djeluju na području kulture i umjetnosti ne zato što sam se o sebi ikad puno govorila u medijima, nego na temelju mog rada i suradnje koju smo ostvarivali.

■ **Koje greške gospodina Hasanbegovića ne biste voljeli ponoviti?**

- Ne bih komentirala rad svojih prethodnika. Imam iza sebe dugogodišnji rad u Ministarstvu kulture, puno sam dugo u njemu od većine drugih ministara koji su dolazili. Nemam potrebe baviti se mandatima svojih prethodnika, osim u onom dijelu gdje treba nastaviti dobre projekte ili ispraviti neke pogreške.

■ **Sudjelovali ste u izradi Zakona o električnim medijima i Zakonu o HRT-u. Što znači restrukturiranje HRT-a?**

- Mi smo 2009. donijeli Zakon o električnim medijima i 2010. o HRT-u u sklopu pristupanja EU. Nažalost, 2012. Kukuriku koalicija u nedemokratskoj je proceduri, bez ikakve javne rasprave, promijenila Zakon o HRT-u i omogućila saborskoj većini da samostalno imenuje glavnog ravnatelja. U toj žurbi da se naprave smjene na HRT-u zakon nije do kraja motehnički uređen, a rezultat je da je HRT posljednjih tjedana zbog konstituiranja Sabora ostao bez vršitelja dužnosti. Naš je prioritet da Odbor za medije što prije imenuje vršitelja dužnosti. HRT treba pristupiti restrukturiranju kako je definirano u Ugovoru između Vlade i HRT-a, a onda ćemo u miru razmotriti treba li mijenjati i Zakon.

■ **Kao novi v.d. ravnatelja spominje se Jozo Barišić, vi ste ga procijenili kao solidnu i upućenu osobu...**

- Uvijek se licitira s različitim imenima, ali izbor ravnatelja u nadležnosti je Sabora. Barišića sam pozitivno ocijenila prije nekoliko mjeseci kao tadašnjeg direktora programa, ne bih ga sada posebno isticala u odnosu na ostale kandidate.

■ **Kako kanite sačuvati javni interes na HRT-u?**

- Nije važno što ja mislim i nije važno što bilo tko o tome misli, važno je što se piše u Zakonu i kako HRT ispunjava svoju javnu funkciju, a njemu to u velikom dijelu vrlo dobro uspijeva. Na HRT-u postoji velik broj sadržaja vezanih uz kulturu, informiranje, nacionalne manjine, sport, mlade... To su elementi zbog kojih sve europske države financiraju svoje javne radiotelevizijske servise.

■ **Kako mislite povećati budžet za kulturu s 0,48 na jedan posto?**

- Vlada predviđa povećanje proračuna za kulturu, a sama dinamika ovisit će o široj proračunskoj situaciji. Treba znati da se struktura proračuna promijenila, kultura je najveći pad doživjela u trenutku kad se mirovinski fond počeo iskazivati kao dio proračuna. On je simbolički važan, ali treba ga staviti u kontekst: Ministarstvo sudjeluje s manje od 40% u ukupnom javnom financiranju kulture u Republici Hrvatskoj, a gradovi i posebno Zagreb s više od 50%. Udio kulture u gradskim proračunima puno je viši od 1%.

■ **Braniteljske udruge su vas prozvale kao članicu Upravnog odbora HAVC-a koji je neprestano na udaru desnice kao centar pun nepodobnih ljudi.**

- Puno je pogrešnih i netočnih informacija došlo u javnost. U HAVC-u sam godinu i pol dana bila članica Upravnog odbora koji ne sudjeluje u financiranju filmova. Mnoga od tih pitanja koja su se poterala u javnosti nisu uopće u nadležnosti Upravnog odbora.

BILA SAM IZRAZITO KRITIČNA PREMA SUSTAVU POTPORE NEPROFITNIM MEDIJIMA. STVOREN JE UMJETNI RAT IZMEĐU PROFITNIH MEDIJA KOJI SU "PO DEFINICIJI" POSTALI ZLI I NEPROFITNIH, IDEALNIH, JEDINI KOJI BRANE JAVNI INTERES

■ **Ali su ipak korišteni u obračunu s vama.**

- Ne mislim da se itko sa mnom obračunavao. Važno je naglasiti da se prozivaju neki vrlo ugledni članovi audiovizualne zajednice zbog sukoba interesa, a procedure dodjele sredstava jasno su uređene Zakonom i poštuju se. Možemo razgovarati o tome misli li netko da Zakon može biti bolji i drukčiji i može li se sukob interesa još preciznije definirati, ali u ovom trenutku sve je u skladu sa Zakonom. Postoji niz presuda, i pravomoćnih i nepravomoćnih, koje su uklonile sumnje, i u kaznenim postupcima i građanskim i pred Upravnim sudom.

■ **Niste gledali film "15 minuta - Masakra u Dvoru"?**

- Kao članica Upravnog odbora nisam sudjelovala u financiranju filmova niti je moj posao bio pregledavati filmove. A to neće biti ni moj posao u Ministarstvu – u demokratskoj državi postoje osobe koje su odgovorne za financiranje kulture i umjetnosti. To su vrijednosti koje su uređene hrvatskim Ustavom i ja ću biti apsolutno dosljedna u provođenju Ustava. Taj sporni film doista je sporan zato što ga je producent snimio mimo odobrenog scenarija i svjesno ga nije poslao na kolaudaciju, postupak provjeravanja je li film snimljen u skladu sa scenarijem, i pustio ga je u distribuciju. Time je napravljena nenadoknadiva šteta i HAVC-u kao ustanovi i filmskoj zajednici.

Upravni odbor sastavio je izvješće i uputio ravnatelja i audiovizualno vijeće u prvom redu da zatraže povrat sredstava i ispriku. To je sve učinjeno.

■ **Novac je vraćen, ali vi ipak smatrate da je učinjena nenadoknadiva šteta.**

- Da, zato što to baca sjenu na rad jedne institucije koja financira stotine filmova i sjenu na rad par tisuća ljudi koji u tom procesu sudjeluju.

■ **Što su vaši prioriteti, što ste sebi zacr-**

tali: kakva ćete biti ministrica?

- Sljedećih mjesec dana moramo postaviti precizan hodogram za naš četverogodišnji mandat, identificirati ključna pitanja, ali prvo moramo završiti ovu godinu. Zatekla sam kultura vijeća koja je imenovao gospodin Hasanbegović, ona su počela raditi, neki su već i završili s razmatranjem programa za sljedeću godinu. Intenzivirat ćemo i rad na pripremi dokumentacije za europsko financiranje, jer Hrvatska nema snage da sama skrbi o svojoj kulturnoj baštini, implementirat ćemo strategiju donesenu 2011. godine o zaštiti, očuvanju i održivom gospodarskom korištenju kulturne baštine koja je bila pospremljena u ladici. Radit ćemo na povećanju sudjelovanja građana u kulturi. U neovisnoj Hrvatskoj nismo nikad do kraja reformirali kulturni sustav – jako je dobro što smo odlučili sačuvati kulturne institucije i zaposlenost u razdoblju rata, ali institucije su u velikom dijelu ostale zarobljene u izrazito normiranom i centraliziranom sustavu koji naglasak stavlja na očuvanje tzv. hladnog pogona. Treba vidjeti može li se bez velikih potresa otvoriti prostora za zaokret programskog financiranja.

■ **Novinar i kritičar Josip Pavičić navlađio je u emisiji na HRT-u vašeg prethodnika kao briljantnog intelektualca, ali je ipak rekao kako je vaš prednost što niste konfliktna osoba i imate diplomatske vještine...**

- Radila sam u Ministarstvu kulture šest godina kao državna dužnosnica i nisam bila sklona ulaziti u sukobe ili nametati svoje stavove. Sigurno su uvijek više vremena posvetili slušanju onih koji se sa mnom ne slažu nego onih koji mi aplaudiraju. Nikada nisam nastupala s pozicije "ovo je moj stav, izvolite ga provesti", zanimaju me uvijek druga mišljenja. I tako donosim odluke – nakon što čujem razne stavove, takva sam po prirodi. Takva ću i ostati. Za vrijeme svog starog "mandata" u Ministarstvu znala sam često suradnicima reći: sve mogu prihvatiti, samo mi nemojte koristiti kao argument: "tako se uvijek radilo", to nije nikakav argument. Sustav treba unapređivati i prilagođavati suvremenim potrebama i očekivanjima, uvijek, naravno, vodeći računa o kontinuitetu. Ne treba razmišljati o tome što je jednostavnije administrirati, nego kako stvoriti poticajno okruženje za umjetnike i kulturne djelatnike. Možete biti najbolji ministar na svijetu, ali ako nema umjetnika i kreativaca koji taj prostor ispunjavaju, što ste vi? Običan činovnik!